

no večji trg in polagoma dosegle neomejen svetovni položaj.

Večina mlekarских zadrug je že 30 let združena v »Odbor za mlekarstvo statistiko«, ki vsako leto objavlja uspehe zadrugh mlakarn do najmanjših podrobnosti. Iz tega razberejo vodje mlakarn pravilna načela za vodstvo mlekarških obratov. Vodje mlakarn so organizirani v posebni strokovni zvezi; za naraščaj skrbite dve mlekarški šoli; skupno deluje v mlekarških zadrugah okroglo 5000 ljudi, torej 3—4 v vsaki zadrugh mlakarni. Mlekarške zadrug se ne ustanovijo za nedogledno dobo, temveč samo za 5 let. V tej dobi so člani zavezani dobavljati mleko; določila glede dobave so zelo stroga, kdor se jih ne drži, ga zadruga izključi. Ko 5 let preteče, se z novimi člani ustanovi nova zadruga, ki s staro obračuna aktive in pasive. Tako imajo gnili udje vedno možnost, da izstopijo; zadruga se čisti. Ta način je veliko pri pomogel k temu, da se zadrug živahno razvijajo ter zabranja, da bi se postarale.

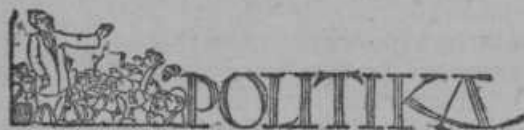
Krona v razvoju danskega mlekarškega zadrughništva je

zadrughni izvoz surovega masla.

Zadrug za izvoz surovega masla so se mogle ustanoviti šele, ko so zadrughne mlakarne zamogle poslati na svetovni trg dovoljno množino dobrega surovega masla in ko je posebna varstvena znamka izvojevala danskemu surovemu maslu inozemski trg. Zadrugh za izvoz surovega masla je krog 11, ki so združene v posebno zvezo. Mlekarne, ki se priključijo kakšni izvozni zadrugi, se morajo za eno leto zavezati, da bodo dobavljale vse surovo

maslo, ki pa mora biti po predpisu izdelano. Od mlekarške zadrug vposlano surovo maslo izvozna zadruga preizkusi; za cenitev je 13 točk; pod 5—6 točk se blago zavrne; 10 točk je normalna kvaliteta; pod normalo (nad 6 točk) se nekaj pri plačilu odbije, nad normalo (nad 10 točk) pa doplača. Potom tega priprostega gospodarskega sredstva: da se kakovost sirovega masla kontrolira, slaba kvaliteta zavrne, pri manj dobri odtegne, boljša kakovost pa doplača, je dansko mlekarstvo doseglo svoj velikanski uspeh. Strogim zahtevam, ki jih stavi zadrughna mlakarna do svojih članov, izvozna zadruga pa do mlakarn, se ima dansko surovo maslo zahvaliti za svoj svetovni sloves, danski kmetje pa za svoje blagostanje. Vsak danski kmet je ponosen na to, da dobavlja surovo maslo za izvoz. Danci so glede izvoza surovega masla sploh prva država na svetu. Nad eno tretjino vsega surovega masla na svetu pripravlja Danska. Angleški trg za surovo maslo obvlada Danska skoro sama (nad 70%), nemški trg pa skoro četrtino. Poleg izvoza surovega masla stavijo Danci zadnji čas velike nade v izvoz sira. Izdelovanje prvovrstnega sira za izvoz je z zakonom leta 1921 ravno tako strogo urejeno, kakor izdelovanje surovega masla; od leta 1921 naprej se je tudi izvoz danskega sira silno dvignil.

Ali ne bi mogli slovenski kmetje nekaj podobnega doseči za svoje vinarstvo in sadjarstvo? Zlasti za naše štajersko sadje je svetovni trg še odprt; a ne bo dolgo odprt, ako ga v najkrajšem času ne izkoristimo. Podlaga je dana z našima zadrugama — Osrednja štajerska vinarška zadruga ter Sadjarska zadruga v Mariboru.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Zasedanje Društva narodov. Letošnje zasedanje Društva narodov bo prišlo 10. septembra. Ob tej priliki bodo razpravljali zastopniki držav o predlogu francoskega zunanjega ministra Brianda glede evropskih združenih držav.

Kako namerava Anglija omiliti brezposelnost? Angleška Macdonaldova vlada bo predložila na jesenskem zasedanju spodnje zbornice zakon o uvedbi 10procentnega davka na uvoz vseh tujih proizvodov v Anglijo. Ta davek bi vrgel na leto 30 milijonov funtov šterlingov in se uporabljaj za pobiranje brezposelnosti. Z njegovo pomočjo bi organizirala vlada veliko izseljevanje angleških brezposelnih delavcev v Kanado ter v Avstralijo.

Spor med Turčijo in Perzijo. Že dolgo časa se puntajo ter borijo za osamo svojitev Kurdi, ki prebivajo v Kurdistanu, a so razdeljeni po državni pripadnosti na Turčijo ter Perzijo. Zadnji upor Kurdov je zatrl vladar Turčije Kemal paša neusmiljeno z oboroženo silo. Ker perzijska vlada ne more

nastopiti dovolj napram neprestanim kurdskim nemirom, ki so naperjeni proti Turkom ter Perzijcem, so zasedle turške čete del perzijskega obmejnega ozemlja. Turška vlada je za to, da bi se razširila turško-perzijska meja tako, da bi bil del današnjega Kurdistanu priključen Turčiji. Perzijski krogi so vznemirjeni radi prehoda turških čet preko perzijske meje. Ker Perzija ne bo mogla pregnati Turkov z oboroženo silo, bo predložila spor posebnemu rabsodišču.

Iz nemirne Indije. Položaj v Indiji se je zadnje dni zaostрил, ker stojijo za indijskim uporom boljševiske hujskarije. Indijsko plemo Afridov se je uprlo z oboroženo silo, ki je imela doslej srečo v bojih z angleškimi četami ter trdnjavo Pešavar. Afridi so moderno oboroženi in Angleži trdijo, da so razdelili orožje med bojevito indijsko plemo boljševiski agenti.

Italija-Rusija in ameriške Zedinjene države. V zadnji številki smo omenili trgovsko pogodbo med sovjetsko Rusijo in Italijo. Pogodbo bo podpisal v Rimu za Rusijo namestnik komisarja za trgovino Ljubimov. Predlani je nakupila Italija za 178 milijonov lir sovjetskega blaga in prodala Rusiji za 65 milijonov svojih pridelkov. Lani že za 340, oziroma 70 milijonov. Sovjetski

uvoz se je tekom enega leta skoro podvojil. Zedinjene ameriške države so skoro zaprte za italijansko blago. Italija potrebuje letos zelo veliko pšenice; in se je odločila za nakup ruskega žita in nafte. Radi ruske gospodarske politike je začela ameriška vlada v Washingtonu zasebnim potom pogajanja o možnosti priznanja sovjetski vlade.

Protestantizem in začetek slovenskega slovstva.

II.

Trubar in protestantsko slovstvo.

Trubarjevo bivanje na Nemškem — 1548—1561 — je za razvoj njegovega verskega mišljenja zelo pomenljivo. Tu v krogu nemških novovercev se je še le uživel v luteranstvo, katero je poslej oznanjal z besedo in pismom.

Trubar je dobil službo pridigarja v Rotenburgu ob reki Tauber, kjer se je poročil z Barbaro Klaus, ki je bila porodu najbrž Celjanka. Iz zakona sta se mu rodila dva sinova in tri hčere. Ta zakon ni bil edini, ki ga je sklenil, ker nam poroča ljubljanski škof Hren, da je imel zapored 4 žene. Leta 1553 se je preselil s svojo družino v Kempten, kjer je opravljal 8 let službo luteranskega župnika. Na Nemškem se je začelo tudi Trubarjevo slovstveno delovanje. Prvi Trubarjevi dve knjigi, abecednik in katekizem, sta izšli leta 1550 v Tibingi na Nemškem pod izmišljenim imenom in z nemškimi črkami.

Abecednik je imel namen, ljudstvo seznaniti s pismenkami ter njih izgovorjavo, hkrati pa tudi s temeljnimi nauki luteranstva. Katekizem je posnet po sličnih luteranskih knjigah, kateremu je pridjal Trubar par pesmi.

Ta prvi slovenski slovstveni poizkus ni imel zaželjenega uspeha. Pisava je bila zelo okorna, mala naklada, ki je šla cela na Kranjsko, se ni razpečala in tiskovni stroški se niso pokrili. Za nas Slovence sta abecednik in katekizem zato pomenljiva, ker sta prvi v novoslovenskem jeziku tiskani knjigi.

Trubar je nad svojim slovstvenim delom popolnoma obupal. Dasiravno so ga prosili njegovi somišljeniki na Kranjskem, naj izda še razlago nedeljskih evangelijev, vendar ni hotel o tem nič slišati.

Na prigovarjanje je pozneje opustil okorne nemške črke in začel pisati slovenski jezik z latinskimi pismenkami. Prva knjiga z latinskimi črkami je izšla šele leta 1555, in sicer evangelij sv. Matevža. Imel je biti le začetek prevoda vsega sv. pisma nove zaveze.

Koj za evangelijem je izdal Trubar nov abecednik, da vpelje Slovence v svojo novo pisavo. Še isto leto je izšel tudi katekizem, ki je posnet po enaki Luthrovi knjigi.

Med tem, ko je bival Trubar na Nemškem in se bavil s slovstvenim delom,